

TEISINGUMO TEISMO (didžioji kolegija) SPRENDIMAS

2006 m. liepos 18 d.*

Byloje C-406/04

dėl 2004 m. rugsėjo 8 d. *Tribunal du travail de Bruxelles* (Belgija) sprendimu pagal EB 234 straipsnį pateikto prašymo, kurį Teisingumo Teismas gavo 2004 m. rugsėjo 23 d., priimti prejudicinį sprendimą byloje

Gérald De Cuyper

prieš

Office national de l'emploi,

TEISINGUMO TEISMAS (didžioji kolegija),

kurį sudaro pirmininkas V. Skouris, kolegijos pirmininkai P. Jann, C. W. A. Timmermans, A. Rosas ir J. Malenovský, teisėjai N. Colneric, S. von Bahr, J. N. Cunha Rodrigues, R. Silva de Lapuerta (pranešėja), G. Arestis, A. Borg Barthet, M. Ilešič ir J. Klučka,

* Proceso kalba: prancūzų.

generalinis advokatas L. A. Geelhoed,
posėdžio sekretorė C. Strömholm, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2005 m. lapkričio 23 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- G. De Cuyper, atstovaujamo advokatų A. de le Court ir N. Dugardin,
- *Office national de l'emploi*, atstovaujamos advokatų R. Dupont ir M. Willemet,
- Belgijos vyriausybės, atstovaujamos E. Dominkovits ir M. Wimmer,
- Vokietijos vyriausybės, atstovaujamos C. Schulze-Bahr,
- Prancūzijos vyriausybės, atstovaujamos G. de Bergues ir O. Christmann,
- Nyderlandų vyriausybės, atstovaujamos C. Wissels,

— Jungtinės Karalystės vyriausybės, atstovaujamos *barrister* S. Moore,

— Europos Bendrijų Komisijos, atstovaujamos D. Martin ir M. Condou,

susipažinęs su 2006 m. lapkričio 2 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

- ¹ Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl EB 17 ir 18 straipsnių bei 1971 m. birželio 14 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 1408/71 dėl socialinės apsaugos sistemų taikymo pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims ir jų šeimos nariams, judantiems Bendrijoje, iš dalies pakeisto ir atnaujinto 1996 m. gruodžio 2 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 118/97 (OL L 28, 1997, p. 1), iš dalies pakeistu 1998 m. birželio 29 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1606/98 (OL L 209, p. 1, toliau – Reglamentas Nr. 1408/71), išaiškinimo.
- ² Šis prašymas pateiktas byloje G. De Cuyper prieš *Office national de l'emploi* (toliau – ONEM) dėl sprendimo neskirti suinteresuotajam bedarbio išmokos nuo 1999 m. balandžio 1 dienos.

Teisinis pagrindas

Bendrijos teisė

3 Reglamento Nr. 1408/71 1 straipsnio a punkto i papunktis numato:

„a) „pagal darbo sutartį dirbantis asmuo“ arba „savarankiškai dirbantis asmuo“ atitinkamai reiškia:

- i) bet kurį asmenį, apdraustą privalomu arba neprivalomu nuolatiniu draudimu nuo vieno ar daugiau draudiminių įvykių, kuriuos apima pagal darbo sutartį dirbančių asmenų arba savarankiškai dirbančių asmenų socialinės apsaugos sistemos arba valstybės tarnautojų speciali sistema.“

4 Šio reglamento 2 straipsnio 1 dalis nurodo:

„Šis reglamentas taikomas pagal darbo sutartį dirbantiems asmenims arba savarankiškai dirbantiems asmenims, kuriems buvo taikomi vienos ar daugiau valstybių narių teisės aktai ir kurie yra vienos iš valstybių narių piliečiai arba asmenys be pilietybės ar pabėgėliai, gyvenantiems vienos iš valstybių narių teritorijoje bei jų šeimos nariams ir jų išlaikytiniams.“

5 Pagal Reglamento Nr. 1408/71 10 straipsnio 1 dalį:

„Jeigu šiame reglamente nenustatyta kitaip, invalidumo, senatvės ar maitintojo netekimo išmokos pinigais, pensijos dėl nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų bei išmokos mirties atveju, įgytos pagal vienos ar daugiau valstybių narių teisės aktus, negali būti kaip nors sumažinamos, pakeičiamos, sustabdomas ir nutraukiamas jų mokėjimas ar išieškomos vien dėl to, kad jų gavėjas gyvena kitos valstybės narės teritorijoje nei ta, kurioje yra įstaiga, atsakinga už išmokų mokėjimą.“

6 Pagal šio reglamento 69 straipsnio 1 dalį:

„1. Pagal darbo sutartį dirbęs asmuo arba savarankiškai dirbęs asmuo, tapęs bedarbiu ir įvykdęs valstybės narės teisės aktų sąlygas teisei gauti išmokas, išvykęs į vieną ar daugiau kitų valstybių narių ieškoti darbo, išsaugo savo teisę gauti išmokas pagal šias sąlygas ir apribojimus:

- a) prieš išvykdamas jis turi būti įsiregistravęs kaip darbo ieškantis asmuo ir būti kompetentingos valstybės įdarbinimo tarnybų žinioje mažiausiai keturias savaites po to, kai tapo bedarbiu. Tačiau kompetentingos tarnybos ar įstaigos gali leisti jam išvykti iki to laikotarpio pabaigos;

- b) jis turi įsiregistruoti kiekvienos valstybės narės, į kurią atvyksta, įdarbinimo tarnybose kaip darbo ieškantis asmuo ir jam turi būti taikoma ten galiojanti kontrolės tvarka. Ši sąlyga laikoma įvykdyta per laikotarpį iki registracijos, jeigu atitinkamas asmuo įsiregistravo per septynias dienas nuo tos dienos, nuo kurios jis nustoja buvęs valstybės, iš kurios išvyko, įdarbinimo tarnybų žinioje. Tam tikrais atvejais kompetentingos tarnybos ar įstaigos šį laikotarpį gali pratęsti;
- c) teisė į išmokas galioja ilgiausiai tris mėnesius nuo tos dienos, nuo kurios atitinkamas asmuo nustoja buvęs valstybės, iš kurios išvyko, įdarbinimo tarnybų žinioje, su sąlyga, kad bendras išmokų mokėjimo laikotarpis neviršytų išmokų, į kurias jis turėjo teisę pagal tos valstybės teisės aktus, mokėjimo laikotarpio. Sezoniniams darbuotojams šis laikotarpis, be to, dar apribojamas laikotarpiu, likusiu iki sezoninio darbo pabaigos.“

7 Galiausiai šio reglamento 71 straipsnis nurodo:

„1. Bedarbis, kuris anksčiau dirbo pagal darbo sutartį ir kuris, dirbdamas paskiausią darbą, gyveno valstybės narės, kitos nei kompetentinga valstybė, teritorijoje, išmokas gauna pagal šias nuostatas:

- a) i) pasienio darbuotojas, kuris iš dalies arba atsitiktinai tapo bedarbiu jį įdarbinusioje įmonėje, gauna išmokas pagal kompetentingos valstybės teisės aktų nuostatas, tartum jis gyventų tos valstybės teritorijoje; šias išmokas moka kompetentinga įstaiga;

- ii) pasienio darbuotojas, tapęs visišku bedarbiu, išmokas gauna pagal tos valstybės narės, kurios teritorijoje jis gyvena, teisės aktus, tartum tie teisės aktai jam būtų taikomi dirbant paskiausią darbą; šias išmokas savo lėšomis moka gyvenamosios vietos įstaiga;
- b) i) pagal darbo sutartį dirbantis asmuo, išskyrus pasienio darbuotoją, kuris iš dalies arba atsitiktinai tapo bedarbiu arba tapo visišku bedarbiu ir lieka savo darbdavio arba kompetentingos valstybės teritorijos įdarbinimo tarnybos žinioje, išmokas gauna pagal tos valstybės teisės aktų nuostatas, tartum jis gyventų jos teritorijoje; šias išmokas moka kompetentinga įstaiga;
- ii) pagal darbo sutartį dirbantis asmuo, išskyrus pasienio darbuotoją, kuris tapo visišku bedarbiu ir yra valstybės narės, kurios teritorijoje jis gyvena, įdarbinimo tarnybos žinioje arba sugrįžta į tą teritoriją, išmokas gauna pagal tos valstybės teisės aktus, tartum jis čia būtų dirbęs paskutiniu metu; gyvenamosios vietos įstaiga moka šias išmokas savo lėšomis. Tačiau jeigu toks pagal darbo sutartį dirbantis asmuo yra įgijęs teisę gauti išmokas valstybės narės, kurios teisės aktai jam buvo taikomi paskiausiai, kompetentingos įstaigos lėšomis, išmokas jis gauna pagal 69 straipsnio nuostatas. Išmokų mokėjimas pagal valstybės narės, kurios teritorijoje jis gyvena, teisės aktus sustabdomas tam laikotarpiui, už kurį pagal 69 straipsnio nuostatas bedarbis gali gauti išmokas pagal teisės aktus, kurie jam buvo taikomi paskutiniu metu.“

Nacionalinės teisės aktai

- 8 1991 m. lapkričio 25 d. Karaliaus nutarimo, reglamentuojančio nedarbą (1991 m. gruodžio 31 d. Moniteur belge, p. 29888), redakcijos, galiojusios pagrindinėje byloje

nagrinėjimų aplinkybių dieną, 44 straipsnis nustatė, kad „teisę į bedarbio išmoką turi tik asmuo, netekęs darbo ir atlyginimo dėl nuo jo valios nepriklausančių aplinkybių“. Šio nutarimo 45 ir 46 straipsniai nurodo, kokia veikla laikoma darbu, ir apibrėžia atlyginimo sąvoką.

9 Pagal Karaliaus nutarimo 66 straipsnį:

„Kad turėtų teisę į išmokas, bedarbis turi turėti įprastą gyvenamąją vietą Belgijoje, be to, jis turi realiai gyventi Belgijoje.“

10 Karaliaus nutarimo redakcijos, kurią lėmė 1995 m. lapkričio 22 d. Karaliaus nutarimo 25 straipsnis (1995 m. gruodžio 8 d. Moniteur belge, p. 33144), 89 straipsnio 1 ir 3 dalys nustato:

„1. Visiškam bedarbiui, ne jaunesniam kaip 50 metų, jo prašymu gali būti netaikomi 48 straipsnio 1 dalies 2 punktas, 51 straipsnio 1 dalies 2 pastraipos 3-6 papunkčiai, 56 ir 58 straipsniai, jei jis gavo bent 312 išmokų kaip visiškas bedarbis per dvejus praėjusius metus iki šio prašymo pateikimo <...>

<...>

3. Nukrypstant nuo 45 straipsnio 1 pastraipos 1 punkto, bedarbis, kuris naudojasi pirmojoje arba antrojoje dalyje numatytu atleidimu, gali savo sąskaita ir nesiekdamas pelno vykdyti su savo nuosavu turtu susijusią veiklą.“

- 11 Pagal šią tvarką bedarbiui, atleistam nuo pareigos atvykti į darbo biržą, nebetaikomas reikalavimas būti darbo rinkoje ir priimti kiekvieną tinkamą darbo pasiūlymą, atvykti į atitinkamą darbo biržą arba dalyvauti priežiūros sistemoje. Jis taip pat atleistas nuo pareigos įsiregistruoti kaip darbo ieškantis asmuo. Tačiau šios išmokos gavimas nesuderinamas su atlygintina veikla ir yra laikino pobūdžio.

Pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas

- 12 G. De Cuyper, Belgijos pilietis, gimęs 1942 m., pagal darbo sutartį dirbo Belgijoje. 1997 m. kovo 19 d. jam skirta bedarbio išmoka.
- 13 1998 m. balandžio 1 d. pagal tuo metu taikytą nacionalinę teisę jis buvo atleistas nuo pareigos dalyvauti komunos priežiūros procedūrose, paprastai taikomose bedarbiams pagal 1991 m. lapkričio 25 d. Karaliaus nutarimą.
- 14 1999 m. gruodžio 9 d. jis pateikė institucijai, užtikrinančiai bedarbio išmokos mokėjimą, deklaraciją, kurioje nurodė, kad yra „vienišas“ ir realiai gyvena Belgijoje.
- 15 2000 m. balandžio mėn. ONEM tarnybos atliko įprastą patikrinimą, kad patikrintų suinteresuotojo asmens deklaracijų tikslumą. Per šį patikrinimą G. De Cuyper pripažino, kad nuo 1999 m. sausio mėnesio realiai gyvena ne Belgijoje,

o Prancūzijoje. Jis patikslino, kad atvyksta į Belgiją maždaug kartą per tris mėnesius, kad turi kambarį su baldais Belgijos komunoje ir kad nepranešė apie šį gyvenamosios vietos pakeitimą institucijai, užtikrinančiai bedarbio išmokos mokėjimą.

16 2000 m. spalio 25 d. ONEM, remdamasi šiuo patikrinimu, pranešė G. De Cuyper apie sprendimą neskirti jam bedarbio išmokos nuo 1999 m. sausio 1 d., nes nuo šios dienos jis nebeatitiko realios gyvenamosios vietos sąlygos, numatytos 1991 m. lapkričio 25 d. Karaliaus nutarimo 66 straipsnyje. Tuo pačiu ONEM pareikalavo, kad suinteresuotasis asmuo grąžintų nuo tos dienos jam sumokėtas išmokas, t. y. 12 452,78 EUR atitinkančią sumą Belgijos frankais.

17 G. De Cuyper šį sprendimą apskundė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teisme.

18 Šiomis aplinkybėmis *Tribunal du travail de Bruxelles* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Ar reikalavimas realiai gyventi Belgijoje, nuo kurio pagal 1991 m. lapkričio 25 d. Karaliaus nutarimo, reglamentuojančio nedarbą, 66 straipsnį priklauso išmokų suteikimas, taikytas vyresniam nei 50 metų bedarbiui, kuriam pagal minėto Karaliaus nutarimo 89 straipsnį netaikoma pareiga atvykti į atitinkamą darbo biržą, atleidžiant ir nuo reikalavimo būti darbo rinkoje, riboja kiekvienam Europos Sąjungos piliečiui (EB) 17 ir 18 straipsniais pripažintą teisę laisvai judėti ir apsigyventi valstybių narių teritorijoje?

Ar šis reikalavimas gyventi valstybės, atsakingos už išmokų bedarbiui suteikimą, nacionalinėje teritorijoje, vidaus teisėje pagrįstas poreikiu kontroliuoti teisės aktais numatytų sąlygų skirti išmokas bedarbiams laikymąsi, atitinka proporcingumo reikalavimą, kurio turi būti laikomasi atsižvelgiant į bendrojo intereso tikslą, jeigu jis riboja kiekvienam Europos Sąjungos piliečiui (EB) 17 ir 18 straipsniais pripažintą teisę laisvai judėti ir apsigyventi valstybių narių teritorijoje?

Ar šis reikalavimas gyventi dėl jo sukeliama atgrasančio poveikio nesukuria diskriminacijos tarp Europos Sąjungos piliečių, esančių valstybės narės, atsakingos už išmokų bedarbiams užtikrinimą, piliečiais, pripažįstant šią teisę tiems, kurie nesinaudoja (EB) 17 ir 18 straipsniuose įtvirtinta teise laisvai judėti ir apsigyventi valstybių narių teritorijoje, ir atimant ją iš tų, kurie siekia šia teise pasinaudoti?“

Dėl prejudicinio klausimo

19 Pateiktu klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Teisingumo Teismo klausia, ar EB 17 ir 18 straipsniai, Europos Sąjungos piliečiams pripažįstantys teisę laisvai judėti ir apsigyventi valstybių narių teritorijoje, draudžia nacionalinės teisės nuostatą, kuri susieja tokios išmokos, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje, gavimą su reikalavimu realiai gyventi atitinkamoje valstybėje narėje, atsižvelgiant į tai, kad ši išmoka skiriama vyresniems nei 50 m. bedarbiams, kuriems netaikoma pareiga būti įsiregistravusiems kaip darbo ieškantys asmenys.

20 Šiuo aspektu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas minėtą išmoką laiko „bedarbio išmoka“, o ieškovą pagrindinėje byloje – „pagal darbo sutartį dirbančiu asmeniu“ Reglamento Nr. 1408/71 1 straipsnio a dalies prasme. Tačiau

Europos Bendrijų Komisija tvirtina, kad ši išmoka gali būti ne bedarbio išmoka, patenkanti į Reglamento Nr. 1408/71 taikymo sritį, bet ikipensijinė išmoka, analogiška išmokai, nagrinėtai byloje, kurioje priimtas 1996 m. liepos 11 d. Sprendimas *Otte* (C-25/95, Rink. p. I-3745), arba net *sui generis* išmoka. Jei taip, ji galėtų patekti į 1968 m. spalio 15 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 1612/68 dėl laisvo darbuotojų judėjimo Bendrijoje (OL L 257, p. 2) taikymo sritį kaip socialinė lengvata.

- 21 Todėl būtina pirmiausia apibrėžti šios išmokos pobūdį, kad būtų galima nustatyti, ar ji yra socialinės apsaugos išmoka, kuriai taikomas Reglamentas Nr. 1408/71.

Dėl išmokos pobūdžio

- 22 Dėl socialinės apsaugos išmokų Teisingumo Teismas kelis kartus yra nusprendęs, į kokius veiksnius reikia atsižvelgti, norint apibrėžti šių išmokų teisinį pobūdį. Taigi Teisingumo Teismas nusprendė, kad išmoka gali būti laikoma socialinės apsaugos išmoka tada, kai ji suteikiama gavėjams, neatsižvelgiant į individualų ir diskrecinį asmeninių poreikių vertinimą, remiantis teisės aktais apibrėžta situacija, ir kai ji yra susijusi su viena iš Reglamento Nr. 1408/71 4 straipsnio 1 dalyje aiškiai išvardytų rizikos sričių (žr., pavyzdžiui, 1985 m. kovo 27 d. Sprendimo *Hoeckx*, 249/83, Rink. p. 973, 12–14 punktus ir 1992 m. liepos 16 d. Sprendimo *Hugues*, C-78/91, Rink. p. I-4839, 15 punktą).

- 23 Pagrindinėje byloje, kalbant apie išmokos suteikimo neatsižvelgiant į individualų ir diskrecinį asmeninių poreikių vertinimą sąvoką, pažymėtina, kad nagrinėjamam išmokos suteikimui taikomos sąlygos yra išsamiai išvardytos 1991 m. lapkričio 25 d. Karaliaus nutarimo 44 ir paskesniuose straipsniuose, nenumatant kompetentingoms valdžios institucijoms jokios diskrecijos šio suteikimo atžvilgiu. Žinoma, šios išmokos dydis gali skirtis pagal bedarbio asmeninę padėtį. Šis aspektas yra susijęs tik su išmokos apskaičiavimo procedūra, tačiau nustatydamas teisę į šią išmoką kompetentingos valdžios institucijos remiasi objektyviai teisės aktais apibrėžtu kriterijumi ir negali atsižvelgti į kitas asmenines aplinkybes. Taigi minėtos išmokos suteikimas bedarbiui nepriklauso nuo prašymą pateikusių asmens poreikių įvertinimo, būdingo socialinei paramai (žr. 1993 m. rugpjūčio 2 d. Sprendimo *Acciardi*, C-66/92, Rink. p. I-4567, 15 punktą).
- 24 Ši išmoka atitinka reikalavimą, kad atitinkama išmoka turi būti susijusi su viena iš rizikos sričių, aiškiai išvardytų Reglamento Nr. 1408/71 4 straipsnio 1 dalyje, nes suteikiama dėl darbo netekimo ne savo valia, nors darbuotojas ir toliau yra darbingas.
- 25 Teisingumo Teismas jau nusprendė, kad išmokos priskiriamos prie socialinės apsaugos išmokų, jei jos, nepaisant skirtingos nacionalinės teisės ypatumų, laikomos to paties pobūdžio išmokomis, kai jų objektas ir tikslas bei apskaičiavimo bazė ir skyrimo sąlygos yra identiški. Tačiau išmokų klasifikavimo negali lemti tik formalūs kriterijai (šiuo aspektu žr. 1983 m. liepos 5 d. Sprendimo *Valentini*, 171/82, Rink. p. 2157, 13 punktą).
- 26 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, reikia nustatyti, ar galima nagrinėjamą išmoką laikyti bedarbio išmoka.

27 Šios išmokos tikslas – materialiai padėti ne savo valia praradusiems darbą, tačiau darbingiems darbuotojams. Šiuo aspektu, kad būtų galima atskirti įvairias socialinės apsaugos išmokas, reikia atsižvelgti į kiekvienos išmokos „apimamas rizikos sritis“. Bedarbio išmoka apima riziką, susijusią su darbuotojo pajamų praradimu, netekus darbo, nors išlikus darbingam. Išmoka, kuri suteikiama susidarius tokios rizikos aplinkybėms, t. y. praradus darbą, ir nebeteikiama, kai tokios aplinkybės išnyksta, t. y. kai suinteresuotas asmuo imasi atlygintinos veiklos, laikytina bedarbio išmoka.

28 G. De Cuyper sumokėtos išmokos dydžiui nustatyti Belgijos įdarbinimo tarnyba naudojo tokią pačią apskaičiavimo bazę kaip ir visiems bedarbiams, nes ši išmoka apskaičiuota pagal 1991 m. lapkričio 25 d. Karaliaus nutarimo 114 ir paskesniuose straipsniuose nustatytas taisykles. Šios taisyklės numato bazinę sumą, kuri sudaro 40 % vidutinio dienos atlyginimo, padidinto adaptaciniu priedu, lygiu minėto atlyginimo 15 %. Ši suma skirta atsižvelgti į įstatymu nustatytas bedarbio asmenines aplinkybes.

29 Galiausiai, kalbant apie išmokos skyrimo sąlygas, primintina, kaip ONEM pažymėjo per posėdį, kad G. De Cuyper taikomos tos pačios sąlygos kaip ir kitiems darbuotojams, norintiems gauti bedarbio išmoką. Būtent norintis gauti šią išmoką darbuotojas turi būti ne tik netekęs darbo ir atlyginimo dėl nuo jo valios nepriklausančių aplinkybių, bet ir įrodyti ne mažiau kaip 624 darbo dienas arba joms prilyginamas dienas per 36 mėnesius prieš pateikdamas prašymą dėl išmokos ir jo darbas turi suteikti teisę į socialinės apsaugos išmokų mokėjimą, kad į jį būtų galima atsižvelgti apskaičiuojant šios išmokos sumą.

- 30 Be to, reikia turėti galvoje, kad pagrindinėje byloje nagrinėjama išmoka yra išmoka, reglamentuojama Belgijos teisės nuostatos, susijusios su bedarbio išmokomis. Aplinkybė, kad bedarbis, esantis G. De Cuyper padėtyje, yra atleistas nuo pareigos įsiregistruoti kaip darbo ieškantis asmuo, todėl ir nuo pareigos būti darbo rinkoje, neturi jokios reikšmės esminėms išmokos ypatybėms, nurodytoms šio sprendimo 27 ir 28 punktuose.
- 31 Be to, šio atleidimo suteikimas nereiškia, kad bedarbis atleidžiamas nuo pareigos būti įdarbinimo tarnybos žinioje, nes nors jis yra atleistas nuo pareigos įsiregistruoti kaip darbo ieškantis žmogus ir priimti bet kurį tinkamą darbo pasiūlymą, jis privalo visuomet likti minėtos tarnybos žinioje, kad ji galėtų patikrinti jo profesinę ir šeimines padėtį.
- 32 Šiomis aplinkybėmis Komisijos nuomonė, kad G. De Cuyper gautos išmokos yra arba ikipensijinė išmoka, analogiška išmokai, nagrinėtai byloje, kurioje priimtas sprendimas *Otte*, arba *sui generis* išmoka, nepriimtina.
- 33 Iš tiesų byloje, kurioje priimtas minėtas sprendimas *Otte*, buvo nagrinėjama restruktūrizavimo kompensacija, kuri kaip neprivaloma išmoka buvo suteikta restruktūrizavus Vokietijos kasybos pramonę praradusiems darbuotojams tam tikro amžiaus kasyklų darbininkams nuo jų atleidimo iš darbo dienos iki pensijinio amžiaus, numatant, kad ši išmoka suderinama su atlygintina veikla.

- 34 Todėl reikia daryti išvadą, kad G. De Cuyper gauta išmoka, kurios suteikimas nėra diskrecinio pobūdžio ir kuri apima riziką, susijusią su darbo netekimu ne savo valia, nors gavėjas išliko darbingas, laikytina bedarbio išmoka, patenkančia į Reglamento Nr. 1408/71 taikymo sritį, nors, remiantis nacionaline priemone, gavėjas yra atleistas nuo pareigos įsiregistruoti kaip ieškantis darbo asmuo.

Dėl EB 18 straipsnio

- 35 Pagal EB 18 straipsnį „kiekvienas Sąjungos pilietis turi teisę laisvai judėti ir apsigyventi valstybių narių teritorijoje, laikydamasis šioje Sutartyje ir jai įgyvendinti priimtuose teisės aktuose nustatytų apribojimų bei sąlygų.“
- 36 Pagal šią formuluotę EB 18 straipsniu visiems Sąjungos piliečiams pripažinta teisė gyventi valstybių narių teritorijoje nėra besąlygiška. Ji pripažinta tik atsižvelgiant į Sutartimi ir ją įgyvendinančiomis nuostatomis numatytus apribojimus ir sąlygas (2004 m. rugsėjo 7 d. Sprendimas *Trojani*, C-456/02, Rink. p. I-7573, 31 ir 32 punktai).
- 37 Šiuo požiūriu pirmiausia reikia išnagrinėti Reglamentą Nr. 1408/71. Pagal šio reglamento 10 straipsnį, jeigu jame nenustatyta kitaip, „invalidumo, senatvės ar maitintojo netekimo išmokos pinigais, pensijos dėl nelaimingų atsitikimų darbe ir profesinių ligų bei išmokos mirties atveju, įgytos pagal vienos ar daugiau valstybių narių teisės aktus, negali būti kaip nors sumažinamos, pakeičiamos, sustabdomas ir nutraukiamas jų mokėjimas ar išieškamos vien dėl to, kad jų gavėjas gyvena kitos

valstybės narės teritorijoje nei ta, kurioje yra įstaiga, atsakinga už išmokų mokėjimą.“ Šiame straipsnyje esančiame sąraše nėra bedarbio išmokos. Vadinasi, ši nuostata nedraudžia valstybės narės teisės aktais susieti bedarbio išmokos mokėjimo su reikalavimu gyventi šios valstybės teritorijoje.

38 Šiuo aspektu Reglamentas Nr. 1408/71 numato tik dvi situacijas, kurioms esant kompetentinga valstybė narė turi leisti bedarbio išmokos gavėjams gyventi kitos valstybės narės teritorijoje, išlaikant savo teises į minėtą išmoką. Pirmą situaciją, numatyta šio reglamento 69 straipsnyje, leidžia bedarbiams, atvykusiems „ieškoti darbo“ į kitą valstybę narę nei kompetentinga valstybė, išlaikyti savo teisę į bedarbio išmoką. Antra situacija, numatyta šio reglamento 71 straipsnyje, susijusi su bedarbiais, kurie paskiausio darbo metu gyveno kitos nei kompetentinga valstybė valstybės narės teritorijoje. Iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą aiškiai matyti, kad G. De Cuyper situacijai netaikomas nė vienas iš šių straipsnių.

39 Aišku, kad tokios nacionalinės nuostatos, kaip antai nagrinėjamos šiuo atveju, kurios numato nepalankesnes sąlygas tam tikriems valstybės piliečiams tik todėl, kad jie naudojami savo laisve judėti ir apsigyventi kitoje valstybėje narėje, yra EB 18 straipsniu visiems Sąjungos piliečiams pripažintų laisvų suvaržymas (šiuo aspektu žr. 2002 m. liepos 11 d. Sprendimo *D'Hoop*, C-224/98, Rink. p. I-6191, 31 punktą ir 2004 m. balandžio 29 d. Sprendimo *Pusa*, C-224/02, Rink. p. I-5763, 19 punktą).

40 Toks suvaržymas galėtų būti pateisinamas Bendrijos teisės atžvilgiu, tik jeigu jis būtų pagrįstas objektyviu bendrojo intereso pagrindu, nepriklausančiu nuo atitinkamų asmenų pilietybės ir proporcingu nacionalinės teisės siekiamam teisėtam tikslui.

41 Šiuo atveju gyvenamosios vietos sąlygos nustatymas atitinka būtinybę stebėti bedarbių profesinę ir šeiminingą padėtį. Iš tiesų ši sąlyga leidžia įdarbinimo tarnybos inspektoriams patikrinti, ar nėra bedarbio išmokos gavėjo padėties pokyčių, kurie turėtų įtakos suteiktai išmokai. Šis pateisinimas pagrįstas objektyviu bendrojo intereso pagrindu, nepriklausančiu nuo atitinkamų asmenų pilietybės.

42 Priemonė yra proporcinga, jei ji būdama tinkama siekiamam tikslui pasiekti, neviršija to, kas būtina jam pasiekti.

43 Belgijos valdžios institucijos šiuo atveju pateisino gyvenamosios vietos sąlygą ONEM inspektorių poreikiu kontroliuoti teisės aktais numatytas sąlygas išlaikyti teisę į bedarbio išmoką. Taigi ji taip pat turi leisti šiems inspektoriams patikrinti, ar nėra tokių asmens, deklaravusio, kad gyvena vienas ir neturi darbo, padėties pokyčių, kurie darytų įtaką suteiktai išmokai.

44 Kalbant apie galimą nuostatų, numatančių G. De Cuyper nurodomas mažiau varžančias kontrolės priemones, buvimą pagrindinėje byloje, nenustatyta, kad jos būtų tokio pobūdžio, jog užtikrintų, kad bus pasiekta siekiamo tikslo.

- 45 Taigi tokių kontrolės mechanizmų, kaip antai nagrinėjami pagrindinėje byloje, kuriais siekiama patikrinti atitinkamo bedarbio šeiminių padėčių ir galimų suinteresuoto asmens nedeclaruotų pajamų šaltinių buvimą, veiksmingumas labai pagrįstas tuo, kad kontrolė atliekama netikėtai ir, jei galima, vietoje, nes kompetentingos tarnybos turi būti pajėgios patikrinti, ar bedarbio pateikti duomenys ir realios aplinkybės sutampa. Šiuo aspektu pažymėtina, kad kontrolės, kurią reikia atlikti bedarbio išmokų srityje, specifika pateisina labiau varžančių kontrolės mechanizmų, nei taikomi tikrinant kitas išmokas, nustatymą.
- 46 Taigi jei būtų taikomos mažiau suvaržančios priemonės, pavyzdžiui, dokumentų arba liudijimų pateikimas, kontrolė nebūtų netikėta, ir todėl būtų mažiau veiksminga.
- 47 Šiomis aplinkybėmis reikia manyti, kad reikalavimas gyventi valstybėje narėje, kurioje yra įstaiga, atsakinga už išmokų mokėjimą, vidaus teisėje pagrįstas poreikiu kontroliuoti teisės aktais numatytų sąlygų gauti bedarbio išmoką, atitinka proporcingumo reikalavimą.
- 48 Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus, į pateiktą klausimą reikia atsakyti taip: EB 18 straipsniu visiems Sąjungos piliečiams pripažinta laisvė judėti ir apsigyventi valstybių narių teritorijoje nedraudžia pagrindinėje byloje taikomos gyvenamosios vietos sąlygos, numatytos vyresniems nei 50 metų bedarbiams, atleistiems nuo pareigos įrodyti savo buvimą darbo rinkoje, kaip sąlygos išlaikyti savo teisę į bedarbio išmoką.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- ⁴⁹ Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendžia:

EB 18 straipsniu visiems Sąjungos piliečiams pripažinta laisvė judėti ir apsigyventi valstybių narių teritorijoje nedraudžia pagrindinėje byloje taikomos gyvenamosios vietos sąlygos, numatytos vyresniems nei 50 metų bedarbiams, atleistiems nuo pareigos įrodyti savo buvimą darbo rinkoje, kaip sąlygos išlaikyti savo teisę į bedarbio išmoką.

Parašai.